

PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrlet Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Naša socialna politika.

Javnost niti opazila ni važnega notranje-političnega dogodka v seji zakonodajnega odbora, ki se je vršila zadnji leden. V razpravi o zakonu o vrhovni upravi je prišlo na vrsto tudi **ministrstvo za socialno politiko.**

Odkar je Jože Gostinčar zapustil to ministrstvo, ni bilo tam več ministra, ki bi bil s sreem in skrbjo vršil njegove posle. Nasprotno je vsak kabinet po kratki razpravi, kako bi se to ministrstvo kot nepotrebno spravilo s sveta. Najbolj odločen zastopnik mnenja, da socialne politike naša država ne potrebuje, je bil ravno dosedanji minister tega resora, sam g. Milan Simonović.

Nasprotniki socialnih ustanov so torej imeli tako lahko delo, da si lažjega ni bilo mogoče predstavljati. Belgrad in Srbija sta bila kar soglasna za to, da se ministrstvo ukine. Prečanski kapitalizem je spretno podpihoval in utrjeval to prepričanje. Konference pridobitnih krogov so pridno izdelovale načrte, kako bi se najprimerneje podredili posamezni odseki ministrstva za socialno politiko drugim ministrstvom. Namen teh načrtov je bil seveda podminirati vso državno socialno zaščito sploh. Zgodilo naj bi se to na ta način, da bi posli, ki jih je doslej vršilo ministrstvo za socialno politiko, prešli na ministrstva, ki morajo po svojem prvotnem namenu **brani ravnostne interese.**

Boj za in proti ministrstvu za socialno politiko je prišel v akuten stadij sedaj, ko je v razpravi zakon o vrhovni upravi. V prvotnem načrtu tega zakona o ministrstvu za socialno politiko ni bilo sledu. Drugi načrt je že v toliko napredoval, da je uvaževal neizpodbitne čilenice, ki so jih navajali zastopniki Jugoslovanskega kluba in združil ministrstvo za socialno politiko z ministrstvom za narodno zdravje. Že to se je nekaterim reakcionarjem v radikalni stranki zdela tako velikanska koncesija, da so v odboru vstali in proti svojemu ministru govorili za popolno ukinitve tega ministrstva.

V zadnji seji zakonodajnega odbora pa je dr. Andrej Gosar izvojeval v tem poglavju popolno zmago. Lapidaren popis socialne politike v drugih kulturnih državah, strokovnjaška popolna navedba socialnih prilik, ki tirjajo od države pomoč in rešitev, je učinkovala tudi na radikale in vlado tako, da je minister amandamente, ki jih je predlagal dr. Gosar, po veliki večini sprejel. Bistvo dr. Gosarjevih izjav in zahtev je bilo: ministrstvo za socialno skrbstvo mora ostati, v njegovem delokrogu morajo biti bratovske skladnice, delavske zbornice, inspekcijska dela, izseljeništvu in vse druge socialno-politične ustanove.

Bratovske skladnice je doslej upravljalo, oziroma nadzorovalo ministrstvo za šume in rude. To ministrstvo nastopa večkrat samo kot delodajalec in upravitelj državnih rudnikov. Kaj čuda, če pod neposrednim varštvom delodajalčevim delavčev denar in zavod hira. Bratovske skladnice se bodo šele sedaj mogle razmahniti in se urediti po željah in potrebah svojih članov rudarjev. Zanje je izprememba nadzorstvene oblasti največje, lahko rečemo, življenjske važnosti.

Podobno je z delavskimi zbornicami, ki bi kot čisto običajno društvo prešlo pod notranje ministrstvo. Kaj bi to pomenilo za delavsko reprezentanco, ki mora opetovano tudi na naslov režima izpregovoriti kako trpko, to vemo vsi. To bi pomenilo večne žandarje in komisarije, bi pomenilo v Ljubljani Baltiča, razpust in konec rednega poslovanja.

Inspekcija dela naj bi po prejšnjem načrtu prišla pod nadzorstvo in kompetenco ministrstva za trgovino in indu-

strijo. Kako bi ti uradi poslovali pod neposrednim vplivom delodajalcev v korist delavcev, je menda jasno. Kako bi se izvrševali delavsko zaščitni predpisi obrtnega reda in zakon o zaščiti dela? Kako bi delavcu pri takih uradih krojili pravico? Bistven je duh, v katerem posluje ali živi kak obrat. Inspekcija dela v industrijskem ministrstvu bi bil urad za zaščito industrije, inspekcija dela v ministrstvu za socialno politiko ima pa vse predpogoje, da dobro vrši svoj namen delavstvu v prid. To je tista bistvena razlika, za katero so se borili in k sreči tudi uspeli zastopniki Jugoslovanskega kluba.

V nujni zvezi z gorenjimi pridobitvami pa sledi končni in glavni uspeh: ohranitev ministrstva samega. S tem, da je ministrstvo dobilo nov obširen delokrog, se mu je tudi zasiguralo obstoj. Tudi tozadevne amandamente dr. Andreja Gosarja je minister za socialno politiko v glavnem sprejel.

Delavstvo se samo ni zavedalo, na kako tanki niti so visele vse njegove pridobitve prejšnjih let. Mi smo čakali, da se bo k stvari oglašil kak list »razredno zavednega proletariata«, pa smo čakali zastoj. Edino poslanci Jugoslovanskega kluba so stali na straži in ne le odvrnili pretečo nevarnost, ampak jim je uspelo, da so dosedanji položaj ministrstva za socialno politiko celo izboljšali.

Prvobornik za pravice delavstva in najbolj energični branitelj socialne politike v državi, naš tovariš Andrej Gosar, pa je postal zdaj minister za socialno politiko. Želimo mu, da prestane vse različne težave in kritične položaje, ki še utegnejo priti, in dolgo vrsto let vodi to tako važno ministrstvo, od katerega edino more delavstvo pričakovati zaščite svojih interesov. Imenovanje dr. Gosarja ne pozdravlja samo krščansko-socialistično delavstvo, ampak vse slovensko delavstvo brez razlike, ki ga pozna kot moža kristalnočistega značaja, nesebičnega in poštenega kakor zlato. Naša država pa tudi nima takega strokovnjaka na polju socialne politike kakor je naš Gosar. Ne bo mogel storiti vsega, kar bi rad, mogel bo izpolniti komaj stoti del vsega in imel bo premagati ogromne težave in nasprotstva tudi od strani tistih, s katerimi bo moral skupno sodelovati. To delavci dobro vemo. Veseli smo pa le, da imamo takega moža na tem mestu, ker to dobro vemo, da ima Gosar vztrajno in nepremagljivo voljo. Pod Gosarjem se delavci nimamo bati, da bi uspeli intrige in prizadevanja reakcije, bi se socialna politika likvidirala ali prikrajšala.

Političen pregled.

Nova Uzunovičeva vlada je komaj po par tednih spet zašla v krizo. Odkar smo v novi državi, je vlada drugič padla v parlamentu. Obakrat se je to zgodilo po zaslugi radičevcev. Pred parlamentom je bila na dnevnem redu volitev dveh članov za upravni odbor za vojno odškodnino. Radičevci niso hoteli pristati, da bi glasovali za kandidata, katerega so predlagali radikali. Pač pa so glasovali za oba kandidata opozicije. Opozicija je dobila na ta način 113 glasov, vlada pa 79.

Radi tega glasovanja je stopil Uzunović pred radikalni klub ki mu je dal svobodne roke. Nato je odšel v dvor in podal ostavko. To je bilo v petek.

Naslednji dan se je kralj posvetoval z voditelji parlamentarnih skupin: Radičev, Mihajlovič (predsednik radikalnega kluba), Davidovič, dr. Korošec, Spahom, Vujičev (Jovanovičev radikal), Pribičevič in Trifkovič. Nato je dal Uzunoviću mandat za sestavo koncentracijske (radi-

kali in več drugih strank) ali koalicijske (radikali in še ena stranka) delovne vlade.

Uzunović se je pogajal z **Demokratsko zajednico** (Davidovičevi demokrati in Spahovi muslimani). Ker so pa stavili demokrati take zahteve, da jih Uzunović ni mogel sprejeti, so se pogajanja razbila.

Po neuspešnih pogajanjih z Davidovičem se je pričel Uzunović pogajati z načelnikom Jugoslov. kluba dr. Korošcem. Dr. Korošec je stavil zahteve za ozdravitev gospodarske, finančne in socialne krize. Zahteval je, da se posebno pozornost posveti delovanju samouprav, katerim se mora dati možnost za uspešno delovanje. **Radikalni klub je te zahteve v splošnem odobril in sprejel.**

Po teh uspeših se je Uzunović pogajal še z Jovanovičem in Nikičevim klubom, ki sta se oba izrekla pripravljena za vstop v vlado. S Stjepanom Radičem in Pribičevičem se Uzunović sploh ni pogajal. Voditelji radikalnega Jugoslovanskega, Jovanovičevega in Nikičevega kluba so se sestali in sestavili listo nove vlade. **Jugoslovanski klub je dobil tri ministrstva in sicer ministrstvo za kmetijstvo (dr. Franc Kulovec), ministrstvo za socialno politiko (dr. Andrej Gosar) in ministrstvo za javna dela (ing. Dušan Serneč).** Jovanovičev klub je dobil ministrstvo za prosveto (Velja Vukičević, bivši prosvetni minister). Nikičevemu klubu pa so ponudili ministrstvo za trgovino, obrt in industrijo (dr. Niko Nikič). Na to pa Nikič ni pristal, ampak je zahteval ministrstvo za gozdove in rudnike. Ker Uzunović na to ni pristal, Nikič ni vstopil v vlado, pač pa jo bo podpiral. To vlado bodo podpirali tudi Nemci. V torek je vlada prisegla.

Takoj ob njenem nastopu so se začele intrige, proti katerim je pa Uzunović nastopil z odločno izjavo, ki je vzbudila pravo presenečenje. Izjavil je, da je vedno varoval demokracijo in da bo to storil tudi nadalje. **Če pa bodo posledice tega delovanja zanj nepovoljne, ne bo pomišljal kreniti s poti pravega parlamentarizma in se odločno postaviti proti tistim, ki ga hočejo zlorabljati zase.** Energično je zagrozil vsem, ki hočejo sedanjih vlad škodovati. Posledice, ki bi mogle nastopiti, naj si prizadej pripišejo sami sebi. Uzunovičeva izjava je napravila mogočen in ugoden vtis na vso javnost. **Uzunovičeva vlada uživa popolno zaupanje vseh merodajnih činiteljev.**

Finančni odbor se bo sestel na dve seji, na katerih bo sprejel finančni zakon. 7. februarja se bo sestala skupščina, ki bo pričela z glavno razpravo o proračunu, ki bo trajala ves februar in marec.

Slovenci v Italiji.

V Istri postaja fašistovski teror vedno hušji. Pred nasilnostmi fašistov morajo bežati celo duhovniki. Od župljanov zahtevajo fašisti, da podpišejo izjavo, da hočejo imeti v cerkvi italijansko službo božjo. Pri tem postopajo do skrajnosti sirovo.

Na Primorskem je ostalo že silno malo učiteljev Slovencev in Hrvatov. Sedaj jih je še samo 360. Ko so Italijani zasedli Primorje, jih je bilo 800. Naučni minister preganja učiteljstvo še naprej.

V reški škofiji so silno žalostne razmere. Na Reki ni nobenega slovenskega duhovnika več. Škof Soina je popolnoma v službi fašistične Italije in povsod v svoji škofiji spodriva slovansko duhovščino. Vsled takšnih razmer silno trpi versko življenje ljudstva. Zlasti je slaba šolska vzgoja. Otroci ne razumejo ne učitelja, ne duhovnika, tako da niso deležni nobenega pouka.

Razširjajte »Pravico«!

Škodljivo delo.

Socialistična »Unija rudarjev« v Zagorju je pred volitvami v oblasne skupščine stavila na Trboveljsko premogokopno družbo zahtevo po 12 odstotnem povišanju plač rudarjem z motivacijo, da so se cene življenjskim potrebščinam za toliko zvišale. Ker se pa TPD z »Unijo rudarjev« ni hotela pogajati, je »Unija« poklicala na pomoč II. rudarsko skupino kot zakonito izvoljeno zastopnico rudarjev, ki je bila seveda primorana zadevo peljati naprej v prvotnem smislu. Tako so se vršila dne 28. januarja t. l. v Ljubljani na rudarskem glavarstvu pogajanja med II. rudarsko skupino in ravnateljstvom TPD, ki pa niso uspela.

Zaupniki II. skupine so dokazovali po nekem svojem ceniku, da so se cene življenjskim potrebščinam zadnje čase zvišale, na podlagi česar so rudarji upravičeni zahtevati 12 odstotno povišanje plač.

Nasproti temu je pa gen. ravnatelj TPD dokazoval na podlagi cenika, ki ga vodi TPD, da so cene živežu od leta 1923. padle za 18 odstotkov, vsled česar da je družba upravičena plače za toliko znižati. Dalje je pripomnil, da je pripravljena družba plače regulirati, ako pristanejo rudarji na polno osemurno delo. Ker zastopniki delavstva na to niso mogli in niso smeli pristati, so se pogajanja razbila in ponovno je skrahiralo mezdno gibanje rudarjev, ki ga je iz partizanskih namenov začela »Unija rudarjev« sama na premalo trdni podlagi.

Kar je s tem zagrešila »Unija« nad rudarji in strokovnim pokretom, je vredno »proletarskega korobača«, ki ga vihti sodrug Svetek v zadnji »Delavski politiki« nad sodr. Bernotom zaradi njegovega nesmiselnega samostojnega nastopa pri volitvah v okrožne zборе.

Vprašamo »Unijo rudarjev« v Zagorju: Ali se zaveda, da je pri današnjem položaju mogoče doseči za rudarje kak uspeh le s skupnim nastopom vseh strokovnih organizacij? Ako se tega zaveda, zakaj je začela zadnje ponesrečeno mezdno gibanje sama, brez sporazuma z drugimi organizacijami? Ali vodi objektivni indeks cen? Ako ga vodi in če je dobila od »Delavske zbornice« svoječasen dopis v tej zadevi, kako je mogla začeti mezdno gibanje na taki podlagi? Ali se zaveda, da je delavstvo pri današnjem težkem položaju upravičeno zahtevati večje plače le na podlagi **ogromnih dobičkov TPD**, dalje vsled dejstva, da delavstvo ni nikdar v času dviganja cen doseglo temu primernih plač in so te ostale tako v pogledu indeksa, kakor eksistenčnega minimuma daleč pod istim? Ako se »Unija« vsega tega zaveda, zakaj je mogla storiti sama tako usoden korak in to v času volitev, da je s tem akcija sama dobila političen pečat?

Končno vprašamo »Unijo«, ali se zaveda, koliko je s svojim polomljenim mezdnim gibanjem škodovala rudarjem in njih strokovnemu pokretu? Vsekakor moramo to postopanje »Unije« označiti za **zločin nad rudarji.**

Rudarje pa vprašamo: Kako dolgo boste še trpeli med seboj take ljudi in kdaj boste zavihтели svoj »proletarski korobač« nad takimi socialističnimi organizacijami in ljudmi, ki so bili, so in bodo vaša nesreča?

Rudarji! Strnite se v vrste organiziranih krščanskih socialistov, da gremo močni in združeni v skupen stvaren in pošten boj za našo boljšo bodočnost!

Zahtevajte »PRAVICO« po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Strokovna zveza rudarjev.

Hudajama. V nedeljo 30. januarja smo imeli občni zbor skupine. Udeležba je bila zadovoljiva, kar znači, da se člani zanimajo za svojo organizacijo. Navzoč je bil tudi naš strokovni tajnik Flisek, ki nam je poročal o važnih stvareh, katere morajo zanimati vsakega delavca. Vršila se je tudi živahna debata zlasti o zavarovanju rudarjev. Poudarjala se je važnost našega delavskega lista »Pravice«. Člani, zlasti pa še odborniki skupine, so se zavzeli za to, da se list razširi in naj bi bil klicar vseh tistih, ki spadajo k nam po mišljenju in dejanju, da se bodo zavedali, da so delavci, krščanski socialisti, ki bodo prišli do veljave le z združenimi močmi potom organizacije. Ker so bili člani zadovoljni z delovanjem odbora, so soglasno izvolili dosedanji odbor in mu poverili nalogo, da deluje vztrajno za skupno stvar in povsod stoji na braniku delavskih pravic.

Zveza tovarniškega delavstva.

Jesenice. V tovarni KID so socialisti izvršili volitve obratnih zaupnikov z birokratskim sistemom in so trajale tri dni, lahko bi se pa izvršile v enem dnevu. V volivni odbor niso hoteli nikogar pritegniti iz drugih organizacij, to pa radi tega, da so imeli prostejše roke za svoje zakulisno delo. Rezultat je sledeči: socialisti 12, krščanski socialisti 3, narodni socialist 1. Ker pa vemo, da mora obratni zaupniški zbor temeljiti v strokovni organizaciji, če hoče z uspehom delovati, zato socialistom ne zavidamo njihovih mandatarjev na papirju, ker smo od verodostojne strani doznali resnično število njihovega članstva. Krščanski socialisti smo po številu glasov napredovali; lani smo dobili tretjega zaupnika z ostankom, letos smo pa imeli že sami količnik treh zaupnikov in še preostanek. Poleg tega pa še lahko trdimo, da temeljijo naši glasovi na številnih organiziranih članstva. Narodni socialisti so od lanskega leta nazadovali za enega zaupnika, kar znači, da so za pokret na delavskem strokovnem polju nepotrebni, zato naj likvidirajo. Z internacionalnega stališča si stojita nasproti samo dve močni struji, in to so marksisti in krščanski socialisti, kateri odločajo tudi pri mednarodnem forumu. Zato kličemo delavstvu: Kdor ni z marksistom, naj se pridruži krščanskim socialistom, to pa zato, ker se delavsko vprašanje ne da rešiti v okviru ene države ali enega naroda, ampak je to že mednarodno vprašanje. Čas je že, da drugi priveski na strokovnem polju lahko brez posledic izginejo, ker bodočnosti itak nimajo.

Št. Vid. V tovarni »Stora, d. d.« je dobilo zopet nad polovico delavstva štirinajstndeven dopust. Tovarna utemeljuje ta korak s pomanjkanjem dela. Mogoče, da je temu res tako, ker se pač nahajamo sredi splošne krize. Ni pa prav, da se vedno in povsod naprte vsa bremena

krize na ramena delavstva. Ali gospodje še niso izračunali, koliko si lahko delavka pri 12, 15 in 18 Din dnevnega zaslужka prihrani za čas, ko izgubi delo? Če so gospodje to izračunali, potem je to prav. Izračunano imamo po tudi mi in sicer tako, da zaslužek že sam na sebi ne odgovarja najnujnejšim življenjskim potrebščinam. Od česa naj sedaj delavka, ki je 14 dni brez zaslужka, živi? Če se delavstvo pošilja na dopust, bi bilo vsekakor pravično, da se mu za ta čas da, če že ne popolno, pa vsaj polovično plačo.

Viničarji.

Zavrč. V nedeljo 6. februarja se bo vršil v Gorenjskem vrhu ustanovni občni zbor skupine Zavrč. Začetek točno ob 2 popoldne. Dnevni red: 1. poročilo zastopnika centrale Strokovne zveze viničarjev; 2. sprejem članov in pravil; 3. volitev odbora in nadzorstva; 4. slučajnosti in predlogi. Da so tudi haloški viničarji potrebni organizacije in da imajo za isto popolno razumevanje, pričča dejstvo, da je pristopilo k Strokovni zvezi viničarjev v zadnjem času nad stvo viničarjev zavrčke fare. Tako je tudi edino prav. V slogi je moč in v krščanski socialistični organizaciji naša rešitev. — Pripravljalni odbor.

Sv. Miklavž. Najstarejša viničarska rodbina, ki stanuje že več stoletij na enem mestu, je rodbina Pučko v občini Hermanci, na posestvu oo. dominikancev iz Gradca. V vsem ormoškem in ljutomerskem okolišju se ne pomni, da bi kateri viničar iz rodu v rod služil vedno enim gospodarjem. Pošteni rodbini Pučko čestitamo! Pripomniti pa moramo, da hočejo sedaj staro vdovo, viničarko Nežo Pučko, katera trpi na oslabiljenju oči, pregnati z njenimi nedoraslimi otroci, in to popolnoma neupravičeno. Tako je navadno plačilo za dolgoletno službovanje siromaka viničarja. Seveda, občina in dobri ljudje naj skrbijo za onemoglega človeka, in ne oni, ki ga je izrabljali v svojo korist do onemoglosti. Kje je pravica? Iskali jo bomo tako dolgo, da jo bomo tudi našli.

Odbori naših skupin.

Na občnih zbora posameznih skupin naše Strokovne organizacije se bodo v bližnjih mesecih volili tudi novi odborniki. Na tem mestu hočemo podati nekaj točk, na katere naj se pri teh volitvah ozira.

Kakor si ne moremo misliti družine brez nekakega vodstva, tako tudi ne more obstojati nobena organizacija brez pametnih in dolžnosti se zavedajočih voditeljev. Posebno velja to še za strokovno organizacijo, ki hoče s pridom izpolnjevati svoje dolžnosti in naloge. Naše skupine so le posamezni deli strokovne organizacije. Kar velja za vodstvo celokupne strokovne organizacije, to velja za vodstvo skupin. Od dobrega vodstva skupine zavisi vse nje-

no plodonosno delo. Ta velja za največje in najmanjše skupine.

Pomen pametnega vodstva skupine se prav lahko razvidi, ako si predočimo vse naloge, katere mora izvrševati. Te naloge najlažje razdelimo v tri panoge dela. Predvsem je tukaj vodstvo organizacije. Odbor skupine naj skupino res vodi. To se pravi, on mora kazati vsem članom skupine pot, po kateri treba iti za cilji, katere zasleduje strokovna organizacija. Pri tem se odbor ne sme držati v ozadju, ampak mora vedno stati v ospredju. To velja zlasti pri zastopanju krajevne skupine na zunaj, pri zastopanju interesov strokovne zveze, v katero spada skupina kakor tudi pri zastopanju interesov posameznih članov. Tudi kar se tiče žive vere v strokovno organizacijo, zaupanja v dosego ciljev, močne volje in vztrajnosti mora odbor vsem članom vedno prednjačiti.

Drugo je propaganda. V pridobivanju novih članov, v utrjevanju že pridobljenih, pri okrepitvi ugleda in upliva strokovne organizacije v tistem kraju samem, kakor tudi drugod, mora biti odbor krajevne skupine vedno na čelu vsem. Od njega je zavisno napredovanje krajevne skupine ali zastopa vse v tistem kraju bivajoče delavstvo, ali tudi drugi stanovi in javno mnenje v kraju upošteva našo organizacijo.

In tretje je upravljanje skupine. Da se prispevki redno zbirajo in odpošiljajo višjim edinicam, delavsko časopisje razširja in se zanj agitira, da se sestanki in zborovanja vrše v redu, da se vzdržuje redne stike s centralo in da se ji točno pošiljajo statistike in vse kar ta zahteva, to je zopet v glavnem odvisno od odbora krajevne skupine.

Iz tega je razvidno, da funkcije člana v odboru skupine ni samo neko častno mesto, ampak da ima pri tem tudi velike dolžnosti, ki zahtevajo ne malo požrtvovalnosti. Kjer manjka tega prepričanja, tam krajevna skupina res ne more uspevati tako, kakor bi bilo to v interesu delavstva samega želeli.

Volitvam odbora je treba torej na občnih zbora posvečati čim več pozornosti. Živa vera v strokovno organizacijo je prva lastnost, katero mora imeti vsak tisti, ki naj se voli v odbor. Drugo in nič manj važno pa je to, da mora biti tak član res požrtvovalen, lastnost, ki je za delavsko organizacijo nujno potrebna. Poleg tega morajo odlikovati odbornika še vse druge osebne dobre lastnosti kakor zaupanje, zanesljivost, spoštovanje, resnicoljubnost itd. Kdor nima teh lastnosti, takega naj se ne daje v ospredje.

Pri volitvah odbora se je treba ozirati tudi na razmere članstva, pri čemer naj se upošteva zlasti razlika v starosti. Ako hoče imeti strokovna organizacija zdrav in močan naraščaj, mora tudi vsaka skupina gledati na to, da pridejo v odbore tudi mlajši, ki so se izkazali sposobne za tako važno stvar. Tako je potem odstranjena bojazen, da bi trpelelo delo v organizaciji z odstranitvijo,

odstopom ali onemoglostjo starejših tovarišev.

Iz vsega tega je torej razvidno, da je treba volitev odbora kar najboljšo že vnaprej pripraviti. Nikakor ne sme pri tem odločati slučaj. Kjer se to zgodi, tam gre potem res vse narobe. Mi pa smatramo našo strokovno gibanje za prevažno, da bi mogli kaj takega dopustiti. Zavešč dolžnosti in stanovski ponos nas morata voditi pri vsem našem delu.

Skrbimo za to, da bodo v vseh krajevnih skupinah naši odborniki res pravi voditelji. Mnogoštevilne in pomembne so naloge, katere nas čakajo. Mi hočemo, da jih plodonosno izpolnjujemo. Mi sami moramo to storiti. Nikdo drugi nam pri tem ne bo pomagal, sami bomo delali, sami se bomo borili in sami zmagali.

Bolniško in nezgodno zavarovanje in lesno delavstvo.

Pred dnevi smo dobili od različnih strani vprašanja glede prispevkov za zavarovanje. Danes hočemo predvsem odgovoriti na vprašanja, ki so jih stavili lesni delavci.

Na prvi pogled bi kdo mislil, da imamo za lesno delavstvo posebno zavarovanje. Temu pa ni tako. Samo gotova dejstva, da hočejo nekateri lesni trgovci in prekupci oropati svoje delavce socialnih pravic, ali pa da hočejo celotna bremena zavarovanja naprtiti delavstvu, so dala povod, da smo naslovili članek tako.

Imamo pred očmi lesnega trgovca, ki ima posekati cel kompleks gozda te ali one vrste lesa. Zato je treba delavcev in sicer takih delavcev, ki bi to delo prevzeli pogojno (na akord). Sledi pogodba, katero pa fiksira delodajalec po svoji volji, tako da je za njega prav. Tak delodajalec vsiljuje v delavsko pogodbo tudi to, da se odrečejo vsem dolžnostim, ki jih predpisuje delavska socialna zakonodaja, ali pa se skušajo odreči plačevanju prispevkov, ki odpadejo po zakonu o zavarovanju delavcev na nje. Imamo pa tudi pred očmi delavca, ki biva daleč tam od sveta, svoj živ dan v gozdu, ki ne pozna svojih pravic, ne zakona, ne organizacije. Pozna samo delo od dobre strani, ne zaveda se pa tudi njega slabih strani. Ne zaveda se, da se pri izvrševanju njegovega dela vsak čas lahko pripeti večja ali manjša nezgoda, ki je lahko za njega usodepolna ali ga pa položi za delj časa na bolniško posteljo. Kakšne so posledice temu, lahko vsak sam sklepa. Da delavstvo ne bo nasedalo takim špekulacijam delodajalcev, ki so sicer po zakonu o zavarovanju delavcev nične in neveljavne, vendar pa povzročajo sitnosti, pri katerih največkrat trpi krivico in prikrajšanje le delavec, naj v svariilo njim, kakor tudi njihovim delodajalcem služi sledeče: § 39 zakona o zavarovanju delavcev določa, da so pogodbe med delodajalcem in njegovim delavcem, ki

Anton Zaren:

Meta.

Hišo sem imela, zdaj je nimam več. Toliko sem se trudila. Nazadnje pa zastoj. Mož je hodil na Hrvaško za škribona. S tem je plačeval in zaslužil. Pa je rekel: »V Ameriko pojdem.« Drugi so rekli: »Če ta ne bo zaslužil, ne bo nobeden.« Rekla sem: Pusti hišo! Tisto malo, kar je še, če na rokah zaslužim. Ni poslušal. Rekla sem: Njivo prodaj, če že ni drugače. Tako lepo njivo sva imela. Dva prešiča sem redila. Kar pri hiši je bila njiva. Pil je rad. Sorodniki so ga zvalili. V Ribnico so šli pisma delat. Kolikokrat sem težko dvignila za to novo hišo. Na upanje sem hodila iskat soli, olja, da sem delavcem postregla. Samo tri sto petdeset goldinarjev je bilo še dolga. Kaj ne bi tisto plačala? Na Rekarja so jo prepisali. »Pojdi! Pusti novo hišo!« so dejali. Vsa večer mi je na misli. Ne morem pozabiti. Nič mu ne pišem možu. Slabega pisati ne smem, dobrega ne morem. Zbolela sem.

V vročini sem klicala kure: Prinesite mi še zrnja! Lačne so. Še so lačne. Še prinesite. Nimam jim kaj dati.

Dvajset let je tega. V hiralnico so me peljali. Ves ta čas nisem šla k spovedi. Ne morem pozabiti. Objela sem tedaj hišo, preden so me odslovili. »Ljuba moja hišica, koliko sem trpela zate,« sem dejala, »zdaj pa ne bom imela kam domov.« Ne morem odpustiti. Sedemdeset let sem stara. Vsako noč mislim, da sem zgubila vse. Doma v svoji hiši bi se k peči pritisnila. Kure krmim tukaj. Praviijo: »Daj, še daj, ko razumeš, in vse dobro uspevajo.« Pa otekam. Danes pa so mi rekli: »Meta odpusti!« Ne morem. »Meta, piši mu, da si križ naredila čez vso svojo jezol!« Kako naj to storim, ko pa hiše ni več zame. »Meta, saj ob smrti bi je tudi ne bilo več zate.« To je pa res. »Meta, lažje boš šla s tega sveta, ko te peč ne bo držala nazaj.«

To je pa res.

»Samo tam te še čaka.«

To je pa res. Vsak večer imam navado reč: Da bi bilo vse Bogu v čast!

»Spravite se torej z Bogom.«

Saj bo res treba, ko nimam ničesar več na svetu.

»Prav.«

Ali pa me bo hotel zdaj, ko nimam ničesar več, kar bi zapustila zanj.

»Bo. Saj vas je sploh komaj pripravil do tega, da ste se ga vendarle spomnili.«

Res. Pa vendar ravno zato nisem šla k spovedi, da ga ne bi še bolj žalila, ko nisem mogla hiše pozabiti in ne možu odpustiti. Zdaj si pa mislim: kako bi jo pa pozabila na smrtno uro. Reva sem. »Ste. Če bi imeli hišo, bi morebiti ne vedeli tega.«

Nekaj dobre volje tudi s tem pokažem, da se spravim z njim.

»Pokažite. In zraven izpolnite njegov pogoj in tisti, ki stoji v očenašu.«

Potolažena sem. In hiša me čaka v nebesih.

»In še kaj drugega.«

Premalo sem mislila, kako in kaj me vera uči.

»Premalo.«

Da je hiša v sru.

»Da je tisti, ki jo je dal, več ko hiša.«

»Več.«

Da mi daje, če se mu jaz dam, samega sebe.

»Daje.«

Da je tudi brez mene hvale vreden.

»In ljubezni.«

In časti.

Zdaj sprevidim.

»Kaj hiša!«

On je moja hiša.

»In še več.«

Tudi če mi ne da, ga hvalim. Kakor solnce hvalim, tudi če je za oblaki.

»Prav.«

Pridi k meni, moj Stvarnik! Možu odpuščam, hišo sem pozabila. Pridi, moj Odrešenik!«

»Zvonček se sliši.«

Pridi. Ti si moje solnce.

»Po dvajsetih letih.«

Bode me. Pride naj! O čeprav ne pride, ljubim ga, ker je vreden tudi brez mene.

Stara Meta se je pripravila za spravo. Njen Nevidni je bil že v njej.

Pride naj tudi v vidni podobi. Meta je pripravljena.

»Prihaja.«

Po dvajsetih letih.

Stara Meta ima blaženost na licih.

Stara Meta ima več ko hišo.

(Konec.)

nasprotujejo odredbam § 35 istega zakona, prepovedane in nične, v kolikor so za delavca, oziroma za zavarovanca škodljive. § 35 zakona o zavarovanju delavcev pa določa razdelitev plačilne obveznosti za posamezne panoge zavarovanja. Istotako določa, kdo je odgovoren za plačevanje prispevkov zavarovanja.

Iz navedenega sledi, da je vsaka pogodba, ki nasprotuje zakonu in ki bi škodovala delojemalcu, nična in prepovedana. Razume se, zakaj bi delodajalci radi zvalili vsa bremena na delavca. S tem bi se namreč izognili sitnostim, ki jih nalaga zavarovanje, na drugi strani pa bi se oprostil tudi prispevkov. Po sedanjih odredbah mora delodajalec plačevati sledeče prispevke:

1. Polovico prispevka za zavarovanje zoper bolezni.
2. Celotni prispevek za zavarovanje zoper nezgode.
3. Polovico prispevka za posredovalnico za delo.

Ker je lesni delavec pri vršitvi svojega posla v vedni nevarnosti, posebno oni, ki delajo v gozdovih, je razumljivo, da spadajo ti delavci v visok nevarnostni odstotek, katerega pa morajo delodajalci, kakor razvidimo zgoraj, sami prispevati.

Če bi se pripetilo, da bi delodajalec vsiljeval ali naravnost izsilil takšne pogodbe, ki bi utegnile škodovati delavstvu, naj delavstvo take delodajalce takoj prijavi organizaciji ali okrožnemu uradu. Bolj potrebno, kot to, pa je, da se delavstvo povsod organizira, ker v organizaciji bo prejelo tisto izobrazbo, ki mu je nujno potrebna. To se pravi, da bo znalo sklepati z delodajalci delavske pogodbe, kar je pa najvažnejše, to, da se nauči tolmačiti svoje zakone in zahtevati svoje pravice.

Zato vam kličemo: Delavci, organizirajte se!

Tedenske novice.

Strokovna zveza javnih nameštencev in Organizacija javnih nameštencev, somišljenikov SLS bosta priredili dne 5. t. m. v prostorih kleti konzumnega društva na Kongresnem trgu 2 družabni večer z jako zanimivim sporedom. Vstopnina prosta. K obilni udeležbi vabita odbora.

Bolniško zavarovanje za rentnike Pokojninskega zavoda. Dosedaj rentniki Pokojninskega zavoda niso bili bolniško zavarovani, čeravno so bili tozadevno najbolj potrebni. Sedaj pa je Pokojninski zavod uvedel akcijo, da se tudi ti bolniško — brez pravice na hranarino — zavarujejo. Tozadevno se vodijo pogajanja z Osrednjim uradom za zavarovanje delavcev, kateremu se je predložil od Pokojninskega zavoda proračun. Vsa zadeva se da urediti z ministrsko naredbo. Pokojninski zavod bo vse ukrenil, da se to bolniško zavarovanje na ta ali oni način čimprej izvede.

Influenca v Ljubljani. V Ljubljani se je influenza v kratkem času zelo razpasla. Poučeni krogi trdijo, da je število obolelih kakih 5000. Bolezen sama pa ni tako nevarna. Španske hripe doslej še ni. Oblasť pozivlje vse zdravnike, da morajo vsak slučaj te bolezni takoj prijaviti.

Cerkveni tat zasačen. Na Viču pri Ljubljani so zasačili Karla Čučnika, ki je bil ravno pri svojem poslu: poskušal je vlomiti v cerkveni nabiralnik. Ni mu peko dišalo iti v zapor, zato je ubral preko travnikov, kar so ga nesle noge, ljudje pa za njim. Bila je divja gonja. Toda on sam, zasledovalcev pa kakih petnajst — zato so ga ujeli in izročili policiji.

Železničarjeva nezgoda. V Poljčanah je ponesrečil 60 letni železničar Mihael Muršec. Zlomil si je pri padcu levo nogo v stegno in več reber. Nahaja se v mariborski bolnici.

V malem potočku utonil. Blizu Reke pri Lipoglavu je v malem potočku utonil posestnik Josip Štrubelj iz Stare vasi. Vračal se je iz Vevč, na potu mu je postalo slabo. Nagnil se je nad potoček, da bi si omočil glavo, pri tem ga je pa zadela kap in utonil.

Nepreviden otrok. V bližini kolodvora v Hrastniku so zakurili delavci ogenj. Šestletna Marija Zupan se je pa ognju preveč približala in vnela se ji je obleka. Dobila je težke opekline, katere zdravi v ljubljanski bolnici.

Nesreča pri delu. V Mariboru se je pri delu težko ponesrečil mizarški po-

močnik Stanko Kumer. Stroj mu je zmečkal levo roko.

Smrtno ponesrečil. V nedeljo, dne 30. januarja, se je ob 13. uri smrtno ponesrečil na kolodvoru Jesenice vlakovodja Ivan Hladnik. Pred odhodom njegovega vlaka se je hotel še prepričati, če je vse v redu. Pri pregledovanju pa je najbrže preslišal za hrblom prihajajoči stroj, ki ga je zadel, da je padel tako nesrečno, da je po par minutah izdihnil.

Iz bolnice v zapor. V mariborski bolnici se je zdravil Alojzij Grlic, katerega je zasledovala zagrebška policija radi tatvine. Zvohala ga je mariborska policija in ko je okrevail, so ga aretirali in izročili zagrebškemu sodišču.

Neprevidno ravnanje z orožjem. Zabeležena uradnica Dragica Skvora v Zagrebu se je igrala z revolverjem. V šali je namerila orožje na brata. Revolver se je sprožil, počilo je, brat se je pa zgrudil. Dobil je težko rano v vratu. Ko je videla, kaj je storila svojemu bratu, je namerila orožje nase in se v veliki razburjenosti ustrelila v — komolec. Sedaj se oba nahajata v bolnici.

Pogrebno društvo Marijine bratovščine v Ljubljani sporoča svojim članom sledeče sklepe, sprejete na obč. zboru dne 16. jan. 1927: 1. Članarina za leto 1927 ostane neizpremenjena in se pobira dne 6. februarja 1927 v društvenih prostorih celodnevno. 2. Pristopnina znaša za nove člane sledeče: od 10—20 let starosti znaša Din 50, od 21—30 let Din 100, od 31—40 let Din 200, od 40. leta dalje po 50 Din več za vsako leto starosti do 50. leta. Nad 50 let stari se sprejmejo za člane, ako isti vplačajo celotne pogrebne stroške. **Pristopnina se lahko plača v šestih obrokih tekom enega leta.** Pisarna se nahaja v Ljubljani, Hrenova ulica št. 6. K pristopu vabi nove člane odbor.

Bacil influence najden. Brata David in Robert Thompson, zdravnika v Londonu sta kakor poročajo baje iznašla način za odstranitev bacila, ki povzroča influenco.

Razbojniška tovariša so zgrabili v Sobotici. Bila sta poveljnika organizirane bande, ki je zvečer na ulici napadala mimoidoče in jim vzela, kar so imeli vrednosti pri sebi. V zadnjih 12 dneh se je zgodilo kar šest takih napadov. Poleg tega so izvršili še celo vrsto tatvin. Sedaj so stražniki dobili v roke dva člena te ljubeznive družbe in ju odvedli v Vel. Bečkerek.

Visoke številke, Zagrebčani so popili lansko leto 8,238.700 litrov vina; žganja se je stočilo 235.000 litrov, piva 3,646.000 litrov, likerjev 52.700 litrov, šampanjca 14.626 litrov. Skupno so torej Zagrebčani poslali po grlu 12.200.000 litrov alkoholnih pijač. Na vsakega Zagrebčana (tudi dojenčka) pride 60 litrov! Zato ni čudno, da so na take množine alkoholnih pijač stočili tudi nekaj vode, ki je zelo dobro sredstvo zoper mačka, in sicer: 1.500.000 litrov kisle vode, 500.000 sodavice in 246.944 steklenic pokalic. — Od pametnega človeka za to ne bodo dobili priznanja!

Pogrebno društvo »Marijine bratovščine« v Ljubljani.

V Ljubljani obstoji od leta 1753 društvo »Pogrebno društvo Marijine bratovščine«. To društvo, v katerem so člani večinoma delavski sloji in je vodstvo tudi v rokah delavcev, oskrbuje svojim članom ob smrti brezplačen pogreb, oziroma ako društvo ne oskrbi pogreba, izplača preostalim gotov znesek, kolikor stane društveni pogreb. Društvo šteje preko 1200 članov in ker so obveznosti članov minimalne, upamo, da bodo čitatelji razumeli pomen tega društva in pristopili v čimvečjem številu k istemu, ker je to v interesu delavcev samih. Vsakdo ve, kake zmešnjave nastanejo ob smrti in da ne stane pogreb v Ljubljani malenkostno vsoto. Članom gori omenjenega društva odpadejo vse te skrbi in tudi stroškov nimajo nikakih ob pogrebu. Kdor pristopi k društvu, mora plačati pristopnino, katere je razvidna iz današnjega inserata med dnevnimi novicami. Pristopnina se lahko plača v teku enega leta v šestih obrokih. Čakalna doba pri društvu je dve leti, ako pa član umrje med tem časom, se izplača preostalim za pristopnino vplačani znesek.

Iz tega se vidi, da v nikakem slučaju član ničesar ne izgubi. Poleg pristopni-

ne plačujejo člani vsako leto od občnega zbora določeni letni prispevek, kateri znaša letos 60 Din za osebo. Ta članski prispevek se ne more plačati v obrokih.

Društvo oskrbi svojim članom brez vsakih doplačil pogreb III. razreda v Ljubljani, oziroma ako umrje izven Ljubljane, to je na Viču, v Šiški ali v Mostah, doplačajo preostali malenkosten znesek, za kolikor se podražijo pogrebni stroški vsled prevoza in podražitve nosilcev. Ako pa društvo članu ne oskrbi pogreba, izplača preostalim od občnega zbora označeni znesek, letos 750 dinarjev. Pri društvu uživajo člani tudi to ugodnost, da si lahko oskrbe pogreb II. razreda, seveda proti doplačilu okoli 800 Din.

»Pogrebno društvo Marijine bratovščine« v Ljubljani poseduje svojo lastno hišo v Ljubljani, **Hrenova ulica 6**, kjer ima svojo pisarno; ima in tudi nudi svojemu članstvu dovoljno jamstvo. Tudi v slučaju razpusta imajo člani po pravih zasigurne vplačane deleže. Društvo uraduje v gornjih prostorih v mesecih februar, marec in april vsako nedeljo od 2 do 4 popoldne, nadaljnje mesece pa vsako prvo nedeljo v mesecu. Ob smrti člana je treba izročiti določeni osebi samo potrjeno smrti in člansko knjižico, nakar društvo oskrbi vse potrebno. Druge podrobnosti se pa izvedo v društveni pisarni ob uradnih urah.

S tem opozarjamo naše čitatelje na gornjo notico in upamo, da se bodo v obilni meri poslužili ugodnosti, ki jih nudi društvo ter pristopili v obilnem številu k istemu, ker si s tem osigurajo in obvarujejo svojo rodbino velikih stroškov ob času smrti.

Krekova mladina.

Predavanja »Krekove socialne šole« se bodo vršila ta teden (od 2. do 6. t. m.) v Trbovljah (predava dr. Puntar), v Zalogu (predava Fr. Terseglav), na Viču, Jesenicah in v Lescah.

Ljubljana. Redni občni zbor podružnice Ljubljana se bo vršil v nedeljo, dne 13. februarja, ob 9 popoldne v društvenih prostorih na Starem trgu s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo predsednika; 2. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora; 3. poročila tajnika, blagajnika, nadzorstva; 4. volitev novega odbora; 5. slučajnosti. — Člani, ki še niso poravnali članarine, se pozivljejo, da to storo vsaj do občnega zbora. — Odbor.

Vič. Redni letni občni zbor podružnice Vič se bo vršil v petek 4. februarja, po predavanju »Krekove socialne šole«, v Društvenem domu na Viču. Vsi tovariši in tovarišice pridite polnoštevilno! — Odbor.

Skrb za zdravje.

ZRAK IN DIHANJE.

K skrbi za zdravje našega telesa spada posebno skrb za organe, s katerimi dihamo. Ti organi niso samo pljuča in vrata do njih: goltanec, sapniki, ampak tudi cela zunanja koža, skozi katero dihamo. Zato govorimo vedno o dihanju s pljuči in o dihanju skozi kožo. Vsi ti organi morajo biti zdravi in zavarovani pred nevarnostmi. Ravno tako zdrava pa mora biti tudi redilna snov teh organov, namreč zrak. Če se greši v tem ali onem oziru glede zraka, se ne da to v marsikakem slučaju več popraviti: zdravje je načeto, ima rano, ki postaja večja in večja in se ne da zaceliti. Že v zgodnjih otroških letih je treba posvetiti največjo skrb organom za dihanje, posebno še zato, da se prsni koš razvije. Otroci, ki jih starši ali kdo drugi preveč nosijo po rokah in jih oblačijo v tesna oblačila, ne bodo nikdar tako zdravi, kakor oni otroci, ki začno sami tekati okrog, kakor hitro jih nosijo noge. Tudi tisti otroci ne bodo nikdar prav zdravi, ki nosijo v deških, oziroma dekliških letih nanamnice in stezalnike in ki morajo stanovati v zaduhlih, slabo prezračenih sobah. Če otroci, ki so še v plenčah, kričijo na vse grlo, je to dobro znamenje — če ne izvira krič iz kake bolečine seveda —, zakaj s tem, da otrok kriči, se mu širijo prsa. — Dihanju samemu se mora posvetiti veliko pozornost. Dihaj skozi nos in imej pri tem usta zaprta. Tako se mrzli zrak, ki gre v pljuča, na svojem potu skozi nos ogreje in na nosnih dlačicah očisti. Dihati je treba globoko, da se pljuča razširijo in da se razširi obnem tudi prsni koš. Razume se, da je tako dihanje

umestno samo tam, kjer je čist zrak. Zatorej poslušaj svet: Pojdi večkrat v prirodo, hodi zravnar, prsi ven, trebuh notri, usta zaprta in dihaj počasi in globoko. Kdor bo delal te vaje samo kakih štirinajst dni z energijo, se bo kmalu temu privadil, in bo delal še naprej. Kmalu bo čutil, kako mu te vaje dobro denejo in ne bo jih več opustil. Telovadba, plavanje, sankanje, drsanje je za razvoj mladega telesa silno potrebno in priporočljivo. Istotako je treba otroke v zgodnji mladosti navaditi, da si umivajo vrat in prsa z mrzlo vodo. Taki otroci postanejo kreпки in močni — veselje staršev. Vrat naj bo vedno prost in nikdar zavito, ker zavijanje vratu z mehkiimi volnenimi rutami je zelo škodljivo. Vrat se namreč s tem omehkuži, in kjer je mehkužnost, tam je tudi bolezen. Sicer so se ti nauki dajali že bogve kolikokrat, toda izkušnja kaže, da se je nanje premalo oziralo. — Slednjic je treba tudi paziti, da ne izpremeniš zraka prehitro in brez priprave obleke. Če greš v eni obleki iz tople sobe na mrzel zrak, se boš prehladil. Izprememba podnebja in izprememba letnih časov zahtevata tudi izpremembo obleke.

Dopisi.

Jesenice. Naš kraj v predpustnem norjenju prav nič ne zaostaja za mesti. Ko prideš iz tovarne, te z vseh strani »pozdravljajo« veliki in kričeji lepaki, ki vabijo na hops in šnops: sokolska maškerada, veselica martinjarjev s plesom, velika veselica s plesom zveze delavskih žena in deklet, prvi znak življenja te organizacije v teku enega leta in edino kulturnoprosvetno delo v javnosti, itd. Na drugi strani pa vidiš blede, sestradane obraze otrok, sledove jetike, pomanjkanje na vseh straneh... Toda, kaj to! Samo da veseljačimo! Vprašujemo pa se: Kam plovemo? Za pošteno zabavo ni več nobenega zmisla; povsod samo mamozem in materializem, idejno delo, delo v dobrobit in izobrazbo ljudstva pa je potisnjeno ob tla. Pri tem se nam vsiljuje strah, da se bo to maščevalo, in sicer strašno maščevalo, ne samo na tistih, ki danes brezplodno razmetavajo čas, denar in zdravje, ampak tudi nad tistimi, ki s svojimi skromnimi plačami in kljub skrbnemu gospodarjenju že danes trpe pomanjkanje. Vemo pa tudi, kar je zelo žalostno, da je vsaka beseda zastonj, zato pa čakajmo rajši plačilo za naše »kulturno« delo.

Hudajama. V nedeljo 30. januarja je ob zaključku občnega zbora padel tov. Ferdo Mokotar na tla. Tovariši so ga, misleč, da mu je postalo slabo, močili po čelu, da bi se zavedel, toda v nekaj minutah je izdihnil. Zadel ga je kap. Bil je blag in miren mladenič, 25 let star, rudar, član Strokovne zveze in Krekove mladine. Priljubljen je bil med svojimi tovariši kakor tudi med drugimi rudarji. Trudapolna je bila njegova služba na zemlji, zato naj na onem svetu prejme zasluženo plačilo!

Ljubljana. Prejeli smo: Cenjeni gosp. urednik! Ker se glasi Vaš list »Pravica«, sem prepričan, da nimate namena komu delati krivico, vsled česar Vas, gospod urednik, vljudno prosim, da objavite sledeči popravek na članek v Vašem listu št. 4, z dne 27. januarja 1927, pod Dopisi: Ni res, da sem jaz iz lastnega nagiba zahteval, da se na dan Sv. treh kraljev dela. Res pa je, da to določa § 11., člen 2. službenega reda za delavce mestne občine ljubljanske. Ni res, da jaz trdim, da ni praznikov, temveč je res, da so nekateri prazniki — med katere spada tudi praznik Sv. treh kraljev — odpravljeni glasom službenega reda za delavce mestne občine ljubljanske § 11. Res je pa tudi, da ne morem jaz na lastno odgovornost zopet uveljaviti praznike, oziroma odrediti, da počiva delo, ako jih službeni red, katerega je sestavil bivši občinski svet in odobril pokojni vladni komisar Senekovič, navaja kot normalne delovne dneve. — Z odličnim spoštovanjem Gajšek, nadzornik mestne pristave. — Prvi popravek, ki ga »Pravica« prinaša, odkar izhaja, radi priobčujemo. Zakrivil ga je dopisnik vsled nepoznanja službenega reda. V bodoče bomo napram tostvarnim dopisom postopali še bolj natančno, ker hočemo, da bo naš list vseskozi stvarjen in dostojen, kar je tudi dosedaj bil. — Uredništvo.

čitate »Pravico!«

Za žene in dekleta.

Kako spoznaš ponarejeno kavo? Kavo potvarjajo iz kruhove sredice. Ako nekaj zrn namočiš v vodi, ločiš lahko ponarejena zrna od pristnih, ker postanejo prva mehka, prava pa ostanejo trda. Težje je razločiti kavi enako pobarvana lesena zrna.

Kako spoznamo in pražimo kavo? Je-li kava dobra, spoznamo najlažje, ako vržemo nekoliko zrn v kozarec, napolnjen s čisto vodo. Če padejo zrna na dno, je to dokaz, da zrna niso zrela. Pri tej priliki se lahko tudi prepričamo, je-li kava barvana, kar se premnogokrat zgodi. Barvana kava ima neprijeten duh in je tudi lahko škodljiva; zato se priporoča, vsako kavo pred praženjem oprati. Pražiti se mora osušena kava. Pri tem moramo paziti, da se ne oprži preveč ali prehitro. Med praženjem moramo vzeti kavo večkrat z ognja, jo mešati in pustiti, da se malo ohladi. Ko postanejo zrna svetlorjava, je kava oprazena. Preveč kave opraziti se ne priporoča, ker se izdiši. Tudi ni dobro vso kavo zmeliti; bolje je, da se jo zmelje le toliko, kolikor se je ravno rabi za sproti.

Kako zabiješ žebelj v les? Preden začneš zabijati žebelj v les, ga namaži z milom. Žebelj se da rajši zabiti in les ne razpoči.

Zanimivosti.

Natronsko jezero. V notranji Afriki je jezero iz natronovega luga, 1300 km² obsegajoče. Lug ima stalno vročino 56° C in obstoji na površju iz velikih plošč sode, ki pokrivajo vse jezero. Neka nemška ekspedicija je šla po tej površini daleč noter na jezero, pa se ni vdrla, tako močna in trda je skorja. Barva jezera je bela kot sneg, zaloge sode cenijo na 77 milijonov ton. Neka angleška družba je prevzela izkoriščanje jezera, koplje in koplje, odnaša in odnaša, pa se na jeze-

ru prav nič ne pozna. Pravijo, če bi vsako leto iz jezera vzela toliko, kolikor vzame sedaj, bi zadostovale zaloge za tisoč let. Pa to ni nič; za vsak kilogram, ki ga vzamejo ven, pride spet druga snov noter, jezero se neprestano obnavlja. To nas spomni na jezero petroleja na otoku Sahalinu: če ga še tako črpajo, zmeraj je polno. Ali pa se spomnimo na jezero asfalta na južno-ameriškem otoku Trinidad. Velikanska je množina napol strjenega asfalta, iz katerega jezero obstoji, odvažajo in odvažajo, pa se prav nič ne pozna. Jezero je v podzemeljski zvezi s celino južne Amerike in se od tam vedno na novo izpolnjuje. Nemška ekspedicija je videla blizu natronskega jezera ognjenike z belimi odejami, kakor jih imajo naše Alpe. Šla je tja, misleč, da so to ledeniki, in se je zelo začudila, ko jih je videla. Bili so res nekakšni ledeniki, pomikali so se naprej, a obstojali niso iz ledu, temveč iz sode, ki je tekla iz napol ugaslih ognjeniških žrel. Kar gledali so in se čudili.

Razno.

Velika avtomobilna nesreča. Poln avto ljudi se je zvrnil pri Santandru v Spaniji v reko. Vseh 20 ljudi je utonilo.

Vas se je pogreznila. V bližini Tashkenta v Rusiji se je ob priliki potresa pogreznila vas, katero je potem zalila voda. Večina ljudi je utonilo.

Telovnik iz kačje kože. Ameriški predsednik Coolidge je dobil za božično darilo med drugim tudi telovnik izdelan iz kačje kože. Klopotača, s katere kože je bil dolga sedem čevljev in stara pet let.

Koliko je židov v Rusiji? Med 145 milijoni prebivalcev Rusije je tri mili-

jone židov. Od teh jih živi 1.900.000, pol milijona jih je v Beli Rusiji. 10 odstot. židov je bogatih, 50 odstot. je delavcev, uradnikov in malih trgovcev, med tem ko se ima 40 odstot. boriti s težkimi gospodarskimi razmerami. Okrog 150.000 židov je poljedelcev.

Samomor spiritista. Mladi fantje v Budimpešti so imeli neko društvo, katerega člani so se imenovali »bratje kraljestva duhov«. Radovedni so bili kako je po smrti, zato so sklenili, da bodo vlekli slame, kdor izmed njih bo potegnil kratki konec, bo moral takoj nato obvestiti svoje tovariše, kako gremu na onem svetu. Nesrečno slamo je potegnil 14 letni Pavel Nagy. Skočil je v Donavo in utonil. V smrt je šel brezskrbno. Predno je skočil v valove, je rekel tovarišem, naj počakajo, takoj ko bo umrl, bo stopil z njimi v zvezo in jim vse povedal. Čakali so več dni — samomorilec ni držal besede. Ostalih tovarišev se je polastil strah, povedali so svojim starišem in tako je prišlo na dan, kam je izginil nesrečni mladenič.

Koliko cigaret se pokadi na svetu. Največ jih pokadijo Amerikanci. Na vsakega jih pride na leto 628, pa moramo misliti, da so všteti tu tudi otroci in ženske, ki večinoma ne kadijo. Nato pridejo Nemci s 599 cigaretami in Belgijci s 513. Potem pridejo Francozi z 249 in Italijani z 248 cigaretami. Najmanj pokadijo na Švedskem, 184 na osebo na leto.

Za kratek čas.

V kavarni. »Pepca, onle gospod v kotu pa cel čas hoče koketirati s teboj. Zakaj se pa tako demonstrativno obračša v drugo smer?« — »S tem gospodom

pa nočem v življenju imeti nič več opraviti. Ima tako obsovraženi poklici!« — »Kaj pa je vendar?« — »Detektiv!«

Ga pozna. On: »Če me do desetih ne bo še domov, nikar ne čakaj!« — Ona: »Bodi brez skrbi! Če te ne bo ob devedetih, pridem pote!«

Pogovor. Ona: »Ne vem, po kom je podedoval naš Janezek toliko napak? Po meni gotovo ne!« — On: »O, le brez skrbi bodi! Ti imaš še vse!«

Samogovor. »Novo obleko bi rad naročil, a noben krojač mi je ne da na upanje: eden pravi, da me pozna premalo, drugi pa, da me pozna preveč.«

Pri dolžniku. Upnik vpraša strežaja: »Ali je gospod baron doma?« — Strežaj: »Ni ga!« — Upnik: »Znabiti ga dobim zvečer doma?« — Strežaj: »Počakajte nekoliko, ga grem vprašat.«

Svojevratno usmiljenje. Otroci so navezali psu zajemalko za rep. Soseda: »Kaj pravite, ali ni to brezvestno mučenje živali!« — Soseda: »Kaj je vaš pes?« — Soseda: »Pes? Ne! Pač pa zajemalka!«

Ohranjena dota. A: »Ali nisi prav nič ohranil od dote svoje žene?« — B: »Pač, taščo!«

Čuden parfum. Podčastnik (kričeč nad novincem): »Ta osel se parfumira!« — Ali vi vedno tako dobro dišite po klobasah?«

Bridko premišljevanje. Trgovec (ki je zelo zadolžen): Dva tisoč srajc imam v zalogi, pa nimam toliko, da bi eno oblekel!

Ni bil v zadregi. Orožnik zaloti roparja, baš ko je svojo žrtev zabodel: »Za božjo voljo, kaj pa delate?« — Ropar: »Obduciram.«

VREDNOST DENARJA:

Za 1 dolar dobiš 56.75 Din; za 100 frankov 224 Din; za 100 lir 244 Din; za 100 avstrijskih šilingov 801 Din; za 100 čeških kron 168.25 Din; za 100 nemških mark 1350 Din.

NAJCENEJŠE IN SOLIDNO STE POSTREŽENI V TRGOVINAH
FRANC PAVLIN, LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 3
PODRUŽNICI: TRG TABOR ŠT. 4, BORŠTNIKOV TRG ŠT. 4.

Pierre L' Ermité:

14

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

Še enkrat si prikljče Marija Durand, zroč neznanu kam v temo, ta daljni privid, prelepo sliko preteklosti... Frambosiero, ki je pri vsej starosti še vedno tako mladostna... očeta, mater, brate ob zadnjem slovesu... njegov tako novi križec častne legije... Zadostovalo je le sedem let, da je vse propadlo...

In danes...!

Solze so ji privrele v oči...

Da... in danes...!

V tem hipu so se odprla vrata obednice... postava Ludvika Hughe se je začrtala, ne brez gotovega oklevanja, v senčnem okviru.

Ludovik je opazil sobarico, ki si je v naglici brisala oči. Dvignila se je:

»Gospod morda česa želi? ...«

»Da, pozabil sem tukaj cigaretno dozo... in ker je zlata, bi jo pač hotel zopet dobiti... Posebno sedaj, ko bom živel ob svojih skorjah.«

»Mogoče ta-le...« je rekla Marija in mu podala dozo, ki se je lesketala na oglu kamina.

»Je že prava...! Hvala... Toda ali se ne motim? Zdi se mi, da jočete, Marija? Ali ste tudi vi kaj 'dobili'?«

»...?«

»Hočem reči: ali ste tudi vi bili počaščeni na tak način kot sem bil pravkar jaz...?«

»...?«

»Se ne razumete...! Ali so vas 'prišli', karali?«

»Ne... Pomislite! Šele danes sem prišla k vam...«

»O, to ni noben razlog... Saj res, odkod pa prihajate? Zdelo se mi je, da ste se za začetnico prav dobro odrezali. Kar se mene osebno tiče, obžalujem, da mi bo vaša postrežba neposredno odtegnjena. Vendar lahko ugotovite, da če godba

ublažuje šege, pa vaše cvetice niso prav ničesar ublažile! Ali je bil moj oče dovolj nasilen? Meni je sedemindvajset let... pa je ravnal z menoj kot se ne postopa niti s kakim fantalinom... In vse zato, ker sem prebil dve noči na Montmartru...! Prava reč...!«

Ludovik Hughe stopa gori in doli po obednici z obema rokama v žepih in z obrazom, ki spominja na tisti prizor.

»Vi ne odgovarjate, Marija?«

»Kaj hočete, da vam odgovorim...? Jaz nimam pravice ničesar reči!«

»A navsezadnje... če bi imeli kaj reči... in bi vas prosil, da mi poveste, vas, ki ste prisostvovali celemu prizoru, vas, ki vam je mrežnica v očeh še nova in ki morda lahko bolj presojate kot mi vsi...?«

»Oh, ne prosite me tega...«

»Pač! Gotovo, prosim vas!«

»Nisem pooblaščen...«

»Pooblastilo vam dajem jaz...«

»In če bi vas moje mnenje žalilo, ravno v trenutku, ko morate biti vi sami tako zelo nesrečni?«

»Ne bo me žalilo, saj vas sam pozivam...«

»Bodi! Gospod Ludovik, ker na vsak način hočete vedeti, vam morem jaz, ubožica, odgojena v ljubezni in spoštovanju do svojih staršev... jaz, ki sem imela brata vaše starosti, zatrditi, da ste nastopili proti svojemu očetu zelo grdo. Nikoli še nisem bila priča tako mučnemu prizoru, kakršen je bil nocojšnji in radi katerega se še sedaj tresem. Priznajte najprej, da že spočetka nikakor niste imeli prav. In če bi bili imeli stokrat prav, ne govorim sin s svojim očetom tako kot ste vi z vašim. Jaz, tujka, sem trpela pod slehernim vašim odgovorom. A on, vaš oče...! on, ki vas je vzgojil, on, ki je s svojim delom naredil iz vas to, kar ste...! Koliko je moral trpeti šele on...! Ko ste vi odšli, je vaša mati jokala... a tudi on, oče vaš, je plakal. Videla sem, kako so mu — možu — tekale solze, ki napravijo tako globok vtis, ker so takorekoč sama srčna kri...«

»Moj oče je jokal...?«

»Da... In vi?«

»Jaz... jaz sem besnel... in še besnim...«

»Torej — in vi to dobro veste — tisti, ki nima prav, ste vi... oh, kako bi bila jaz na vašem mestu nesrečna! Čujte, ali ga slišite, kako hodi po svoji sobi...? Kakšna noč ga čaka! Dva in šestdeset let ima... in celo življenje trdega napora za seboj...«

Oba sta prisluhnila koraku, ki je dobival v molku noči še večji pomen.

»Tedaj?« je dejal Ludovik Hughe in naglo pogledal Marijo.

»Tedaj... če bi bila jaz na vašem mestu...«

»Da... kaj bi storili?«

»Ni za trenutek ne bi se pomišljala... Dejala bi si: 'Nisem imela prav...!' Zakaj, gospod Ludovik, ker ste me že pooblastili, vam ponovno povem pravo, jasno, vprijočo resnico: Ravnali ste napak... hudo napak... Popraviti je treba krivice, popraviti takoj!«

»Popraviti... kako?«

»Način je že dovolj označen!... Stopila bi v sobo k očetu in bi mu rekla z iskreno skesanim srcem: 'Oče moj, žal mi je, da se je to zgodilo, in prihajam vas prosit odpuščanja.'« —

Naslonjen na mizo z ostanke jedil poslušal Ludovik Hughe ta ženski glas... ta večni... ta sladki, tako osvajajoči glas... Nekaj neznanega in še nikoli občutenega ga vznemiri do temeljev notranjosti. Odpor v duši se taja; njegovi razlogi izginjajo... in preostane samo ena resnica, resnica, ki jo je ugotovila ta svetla deklica.

Ne da bi dalje odgovarjal, se Ludovik Hughe kakor bi trenil, odločil in odide iz obednice.

Marija ga sliši, kako stopa navzgor...

Takisto čuje, da trka na vrata. In glas g. Hughe se odzove: »Noter!«

Sledi molk... dolg molk...

In deset minut nato pride Ludovik Hughe zopet počasi doli... Topot plače on.

Vnovič pride v jedilnico, kjer je mala sobarica s pospravljanjem pri kraju.

Pa stopi naravnost k njej in ji ponudi roko.

Marija se obotavlja...

Ludovik poudari svojo kretnjo, češ, da jo hoče, to roko, hoče brezpogojno.

Ali hočeš še **zlato uro za nameček?** Tako se je slišalo in se sliši pogostokrat, če ta ali oni preveč „gliha“. Danes se pa dela reklamo res celo z zlato uro, a dobi jo izmed več tisoč odjemalcev le oni, ki je tako srečen, da kupi določeni kos blaga. Ni pa tako pri **I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani**, kjer si vsak član s tri-percentnim popustom, ki ga dobi od izkupička, more sam kupiti zlato uro.